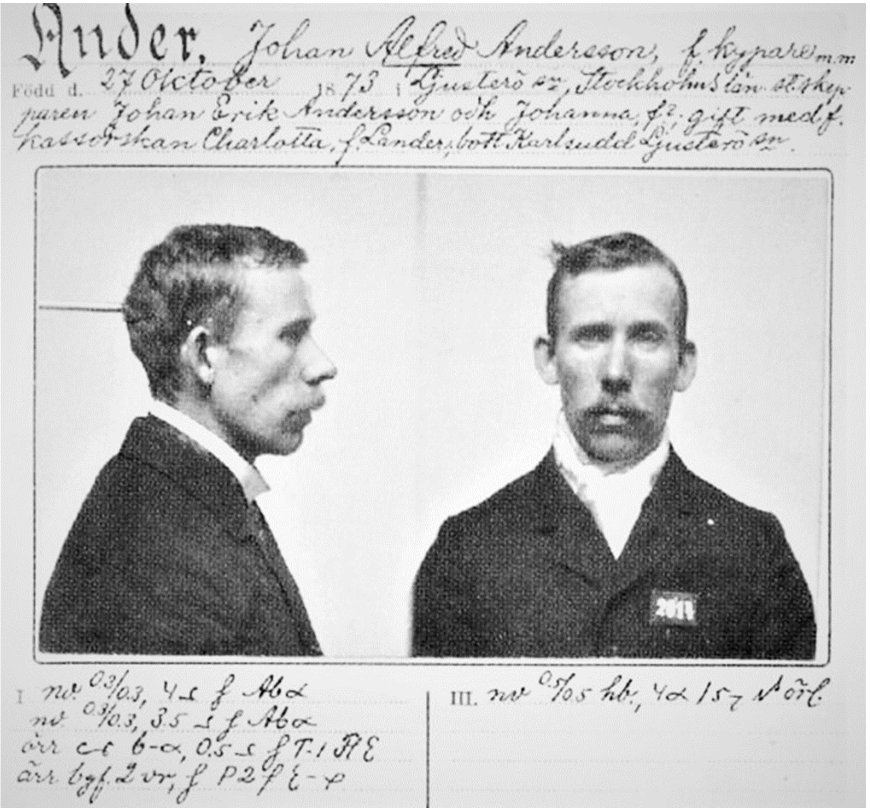

68 lagbrott gav dödsstraff på 1700 talet

På 250 år har inte mord och dråp ökat efter justering av folkmängden

Mord och dråp
I ett internationellt historiskt jämförande perspektiv ligger mord och dråp i Sverige och tillsammans med andra länder i Nordvästeuropa – idag på en mycket låg nivå.

Betraktar man hela den långa perioden från 1750 till 2009 är det mest iögonfallande, att mord och dråp – relaterat till folkmängden inte har ökat under de gångna 250 åren.

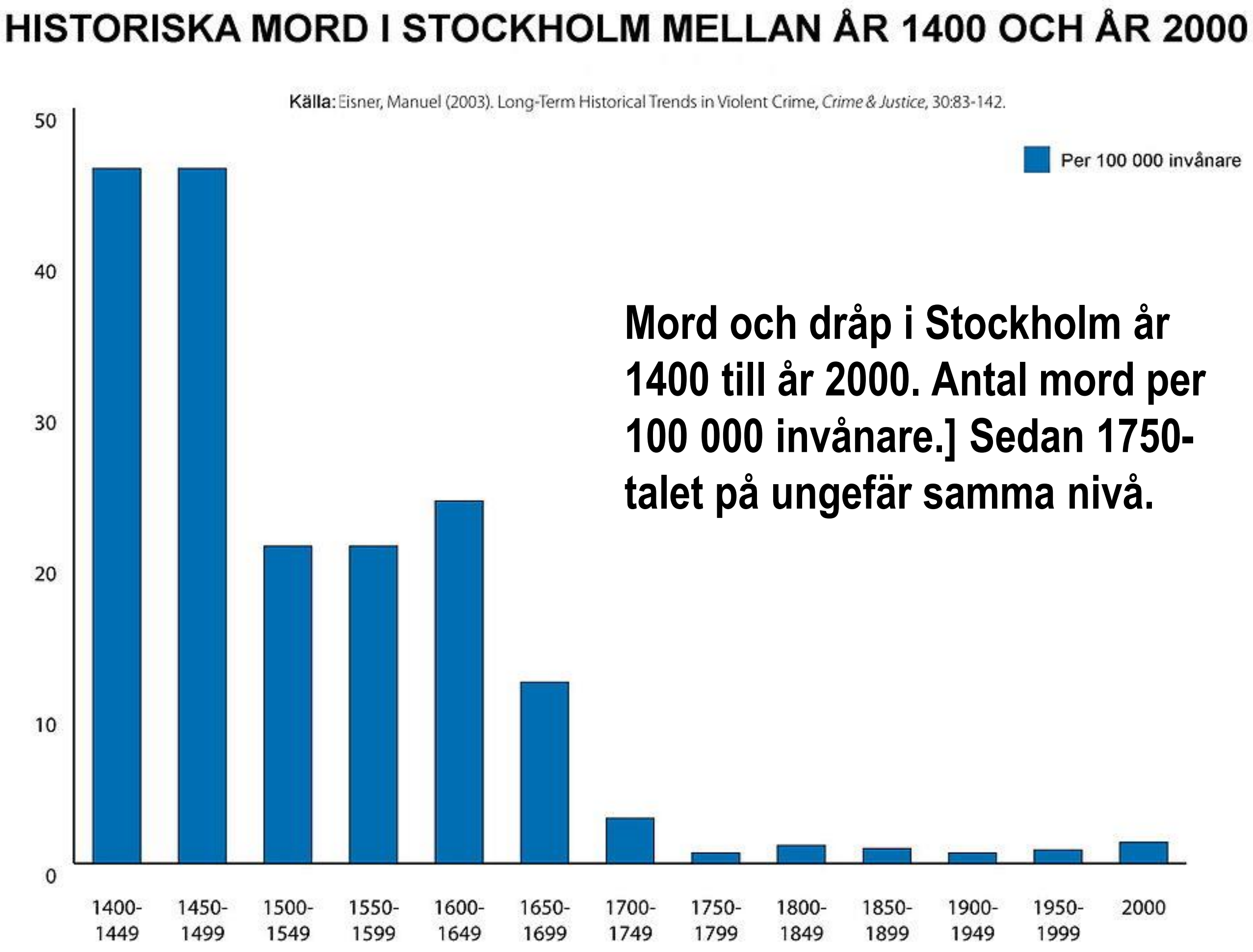

Mord och dråp i Stockholm år 1400 till år 2000. Antal mord per 100 000 invånare.] Sedan 1750-talet på ungefär samma nivå.

Under 1700 talet kunde 68 olika Brott leda till dödsstraff

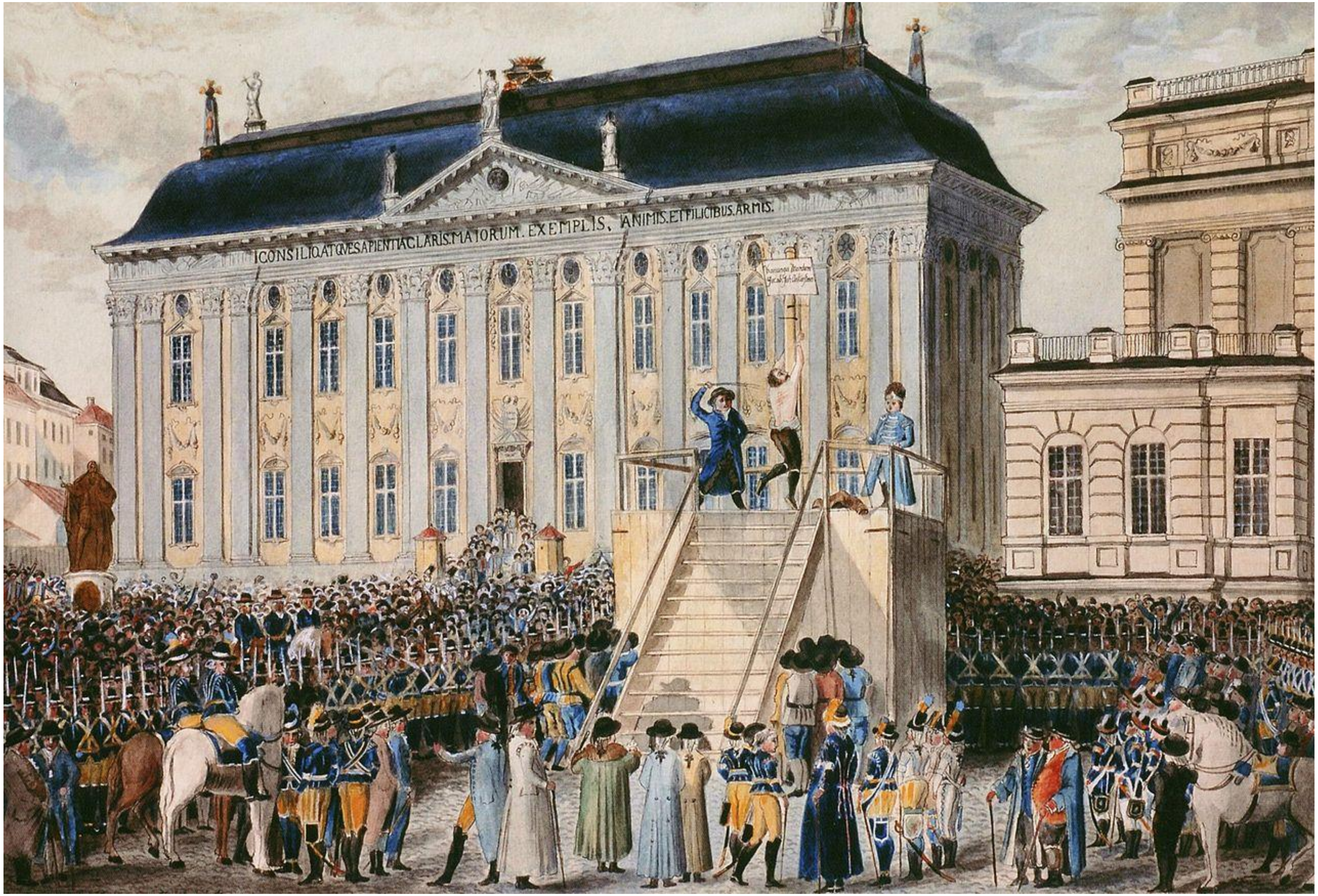

Anckarström piskas på Riddarhustorget 1792.

Mycket publicitet fick mordet på musikläraren Carlsson. I oktober 1841 sköt den då 19-årige pianoeleven Alexander Breitfelt ihjäl sin musiklärare och tillika välgörare Carlsson. Bland offrets ägodelar saknades bland annat ett fickur av silver och flera klädesplagg. Breitfelt blev ertappad med offrets kläder, greps och åtalades för mordet. Men Breitfeldt bedyrade sin oskuld och skyllde ifrån sig på en kamrat, boktryckaren Ferdinand Rumstedt. Breitfelt menade att de båda rånat Carlsson på pengar men att det var Rumstedt som skjutit ihjäl musikläraren, varpå den senare hävdade tvärtom. Alexander Breitfelt befanns till sist skyldig till mordet och sökte då nåd hos kungen: ”Nåd! Milde Konung! Nåd! Nåd! Om icke för min, åtminstone för mina arma föräldrars skull!” Nådeansökan avslogs. Breitfelt avrättades genom halshuggning på Skansbacken (galgbacken i Hammarbyhöjden) 1843. I ett sista försök att slippa dödsstraffet ”låtsade han galenskap.”

Under perioden 1751–1765 avrättades i Sverige 138 personer för barnamord medan 132 personer avrättades för mord. Barnamörderskan var i regel en ung kvinna i övre 20-årsåldern som inte hade ork eller medel att behålla barnet. Som jämförelse kan nämnas att under åren 1973–1988 dömdes fem kvinnor för barnadråp (som termen numera lyder). Barnamord var vid tiden sålunda ett stort problem i samhället.

För att komma tillrätta med problemet stiftades 1778 Gustav III:s barnamordsplakat, en lag som tillät ogifta mödrar att föda sitt barn anonymt.

Den sista hängningen på galgen i Hammarbyhöjden ägde rum 1818 och den sista offentliga avrättningen på avrättningsplatsen (som låg nedanför galgen) företogs 1862 då Per Viktor Göthe blev halshuggen som straff för våldtäkt och mord på en bodmamsell från Hornsgatan.

1900-talet innebar avskaffande av dödsstraff i Sverige. Den 23 november 1910, klockan åtta på morgonen, avrättade skarprättare Anders Gustaf Dahlman rånmördaren Alfred Ander med giljotin på Långholmens centralfängelse.

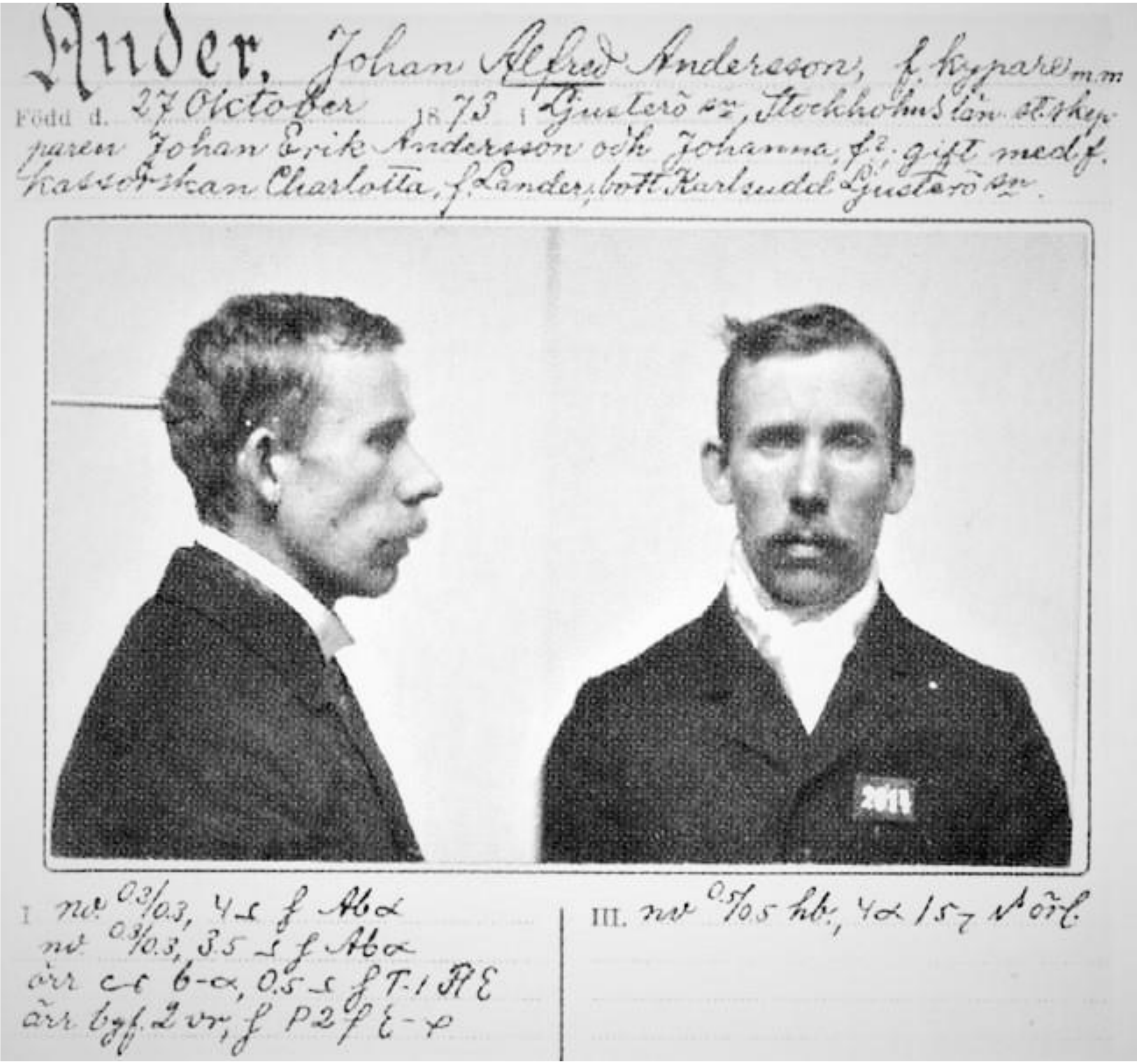

Den 5 januari 1910 rånade Ander Gerells växelkontor på Malmtorgsgatan 2 i Stockholm, ett brott som han aldrig kom att erkänna. Under själva rånet misshandlade han kassörskan Viktoria Hellsten så illa att hon avled. Vid rånet kom Ander över 5 211 kr och 27 öre

Malmtorgsgatan 3

Giljotinen fungerade som väntat och sedan halshuggningen genomförts överlämnades Anders kropp till läkare
(den 23 november 1910)

SIST AVRÄTAD I SVERIGE

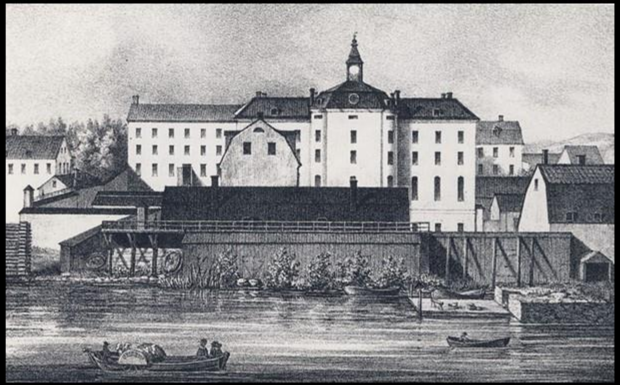

23/11
1910

Alfred Ander sist att avrättas i SVERIGE

ALFRED ANDER

Sista personen avrättad i Sverige

Johan **Alfred** Andersson **Ander,** född 27 november 1873 i Ljusterö socken, död 23 november 1910 på Långholmens centralfängelse i Stockholm (avrättad), var en svensk kypare, värdshusvärd, spårvagnsförare och tillika den sista personen att avrättas i Sverige då han dömts för ett brutalt rånmord. Han är den ende som avrättats med giljotin i Sverige.

År 1893-1894 gjorde Ander värnplikten vid Vaxholms artillerikår. Under större delen av sin levnad förde Ander därefter ett kringflackande liv med ett flertal misslyckade restaurangrörelser bakom sig. Tillsammans med sin fru drev han sedan 1894 rörelser i bland annat Strängnäs (1898) och Helsingfors (1903).

År 1909 flyttade han med sin fru till föräldrarna i Karlsudd. Hans fru, Julia Charlotta Ander, kom senare att vittna om att han ett flertal gånger misshandlat henne när han var berusad och att hon varit rädd för att han skulle döda henne.

Den 5 januari 1910 rånade Ander Gerells växelkontor på Malmtorgsgatan 2 i Stockholm, ett brott som han aldrig kom att erkänna. Under själva rånet misshandlade han kassörskan Viktoria Hellsten så illa att hon avled. Vid rånet kom Ander över 5 211 kr och 27 öre som senare kom att användas som bevis mot honom då en del av pengarna var nerblodade. Mordvapnet, ett besman, knöts också till Ander. Vid halvelvatiden kom en kolutkörare till ett nu nedsläckt kontor och fann Hellsten på golvet blödande från ett krossår i huvudet och bredvid henne på bordet låg en smörgås som det hade tagits två bett av. Hon var inte vid medvetande och en timme senare avled hon på sjukhuset. En koffert som Ander lämnat kvar på hotell Temperance innehöll delar av rånbytet, blod och Alfreds fotografi samt personbevis

Rättegång och avrättning

Makarna Ander greps av polis vid Anders fars stuga på Karlsudds brygga där de låg nakna i en säng på kvällen efter mordet. Frun släpptes på förmiddagen nästa dag, befriad från varje misstanke om delaktighet i brottet. Den 14 maj 1910 dömdes Ander till döden för begånget mord (och tredje resan stöld), en dom som han överklagade i alla instanser. Samtliga instanser upp till Högsta domstolen gav dock Ander avslag på överklagan och avrättningsdatumet fastställdes till den 23 november 1910 klockan 08:00 på morgonen. Han blev den sista människan att avrättas i Sverige då dödsdomen verkställdes av skarprättare Anders Gustaf Dahlman klockan 08:06, med hjälp av den fallbila (giljotin)

Giljotinen fungerade som väntat och sedan halshuggningen genomförts överlämnades Anders kropp till läkare som kunde konstatera att han lidit av tuberkulos och att han före avrättningen svalt en större porslinsskärva, troligen i ett självmordsförsök.